

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
КОНСТИТУЦИЯЛЫК СОТУНУН СУДЬЯЛАР КОЛЛЕГИЯСЫНЫН
АНЫКТАМАСЫ**

Нодирбек Рузалиевдин, Асилбек Айткуловдун өтүнүчүн өндүрүшкө кабыл
алуудан баш тартуу жөнүндө

2022-жылдын 4-ноябры

Бишкек шаары

Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун судьялар коллегиясынын төмөнкү курамы: Л.П. Жумабаев, К.А. Дуйшеев, Ж.А. Шаршеналиев сот отурумунун катчысы Н.А. Кененсариеванын катышуусунда Н. Рузалиевдин жана А. Айткуловдун өтүнүчүн карап чыгып, төмөнкүлөрдү

Т А П Т Ы:

Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотуна 2022-жылдын 6-октябрында Н. Рузалиевдин жана А. Айткуловдун Кыргыз Республикасынын Эмгек кодексинин 427-беренеси жана Кыргыз Республикасынын Президентинин 2017-жылдын 31-январындагы №17 сандуу «Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик жана муниципалдык кызмат орундарынын реестрин бекитүү жөнүндө» жарлыгы менен бекитилген Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик жана муниципалдык кызмат орундарынын реестринин 3-главасынын 2-абзацын Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 23-беренесинин 1-бөлүгүнө, 24-беренесинин 2-бөлүгүнө, 56-беренесинин 2-бөлүгүнө карама-каршы келет деп таануу жөнүндө өтүнүчү келип түшкөн.

Өтүнүчтөн келип чыккандай, Ноокат райондук мамлекеттик администрациясынын башчысы – аким Д. Иманалиев өзүнүн 2022-жылдын 11-майындагы №22, №23 сандуу буйругу менен жарандар Н. Рузалиевди, А. Айткуловду ээлеген кызмат ордуларынан мөөнөтүнөн мурда бошотуу

жөнүндөгү буйрук кабыл алган. Н. Рузалиев, А. Айткулов аталган буйруктар менен макул болбой, 2022-жылдын 18-майында Ноокат райондук сотуна доо арыз менен кайрылышып, анда Ноокат райондук мамлекеттик администрациясынын башчысы – аким Д. Иманалиевдин 2022-жылдын 11-майындагы №22, №23 сандуу жогоруда аталган буйруктарын мыйзамсыз деп табууну жана айыл өкмөтүнүн башчысы кызмат орундарына кайра орноштурууну суранышкан.

Ноокат райондук сотунун 2022-жылдын 20-июнундагы (ГД-1049/22-5, ГД-1050/2205) чечимдери менен аталган жарандардын доо арыздары канааттандырылып, №22, №23 сандуу Ноокат райондук мамлекеттик администрациясынын башчысынын буйругу жокко чыгарылып, Н. Рузалиев жана А. Айткулов мурда ээлеген Ноокат районун Жаңы-Ноокат жана Көк-Бел айыл өкмөтүнүн башчылары кызмат ордуна калыбына келтирилген.

Ушундай эле негиздер менен Ноокат райондук мамлекеттик администрациясынын башчысы – аким Д. Иманалиевдин буйругунун негизинде Он-Эки Бел айыл өкмөтүнүн башчысы К. Осмонов жана Ош облусунун Кара-Кулжа районунун Чалма айыл өкмөтүнүн башчысы Ч. Алишов ээлеген айыл өкмөтүнүн башчыларынын ордунан бошотулушкан.

К. Осмонов аталган буйрукту мыйзамсыз деп эсептеп Ош облусунун Ноокат райондук сотуна мурда ээлеген кызмат ордуна кайра орноштурууну жана Ноокат райондук мамлекеттик администрациясынан өзүнүн пайдасына орточо эмгек акыны өндүрүүнү суранган.

Бирок, Ноокат райондук соту 2022-жылдын 06-июлундагы №ГД-1019/22-05 аныктамасы менен К. Осмоновдун доо арызы боюнча соттук өндүрүштү токтоткон. Сот токтотууга негиз катары Эмгек кодексинин 427-беренесин келтирген, ага ылайык саясий жана атайын мамлекеттик кызмат орундарын ээлеп турган адамдарды иштен бошотуу, күнүн жана себептерин жазма баяндоону өзгөртүү, башка ишке которуу, аргасыз ишке чыкпай калган же акы аз төлөнүүчү ишти аткарган мезгил үчүн акы төлөө жана тартиптик жаза берүү маселелери боюнча жекече эмгек талаш-тартыштары соттук эмес

тартипте чечилет, бул статьяда көрсөтүлгөн жагдайлар боюнча кабыл алынган чечимдер даттанууга жатпайт деп көрсөтүлгөн.

К. Осмонов Ноокат райондук сотунун аныктамасы менен макул болбой, Ош облустук сотунун апелляциялык инстанциясына жеке даттануу менен кайрылган. Бирок Ош облустук сотунун жарандык жана экономикалык иштер боюнча соттук коллегиясы 2022-жылдын 28-сентябрындагы аныктамасы менен Ноокат райондук сотунун аныктамасын өзгөртүүсүз калтырган.

Ошондой эле мындай жагдай Ош облусунун Кара-Кулжа районунун Чалма айыл өкмөтүнүн башчысы Ч. Алишов доо арызын кароодо кайталанган. Ош облусунун Кара-Кулжа райондук соту 2022-жылдын 07-июнундагы аныктамасы менен Кыргыз Республикасынын Эмгек кодексинин 427-беренесине жана Кыргыз Республикасынын Президентинин 2017-жылдын 31-январындагы №17 сандуу жарлыгы менен бекитилген Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик жана муниципалдык кызмат орундарынын Реестринин 3-главасынын 2-абзацына шилтеме жасап, жогоруда аталган доо арызды өндүрүшкө кабыл алуудан баш тарткан.

Жогоруда баяндалгандардын негизинде, кайрылуунун субъекттери Кыргыз Республикасынын Эмгек кодексинин 427-беренеси жана Кыргыз Республикасынын Президентинин 2017-жылдын 31-январы №17 сандуу «Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик жана муниципалдык кызмат орундарынын реестрин бекитүү жөнүндө» жарлыгы менен бекитилген Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик жана муниципалдык кызмат орундарынын Реестринин 3-главасынын 2-абзацы Конституциянын Кыргыз Республикасында мыйзам жана сот алдында бардыгы бирдей, адам укуктары жана эркиндиктери ажыратылгыс жана алар ар бир адамга төрөлгөндөн баштап таандык, ошондой эле адамдын укуктарын жана эркиндиктерин жокко чыгаруучу же кемсинтүүчү мыйзамдар кабыл алынбайт деп көрсөтүлгөн талаптарга каршы келерин белгилешет жана бул укуктук ченемдерди конституциялык эмес деп таанууну суранышат.

Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун судьялар

коллегиясы кайрылууну жана ага тиркелген материалдарды изилдеп чыгып «Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту жөнүндө» конституциялык Мыйзамдын 30-беренесинин 2-бөлүгүнүн негизинде тийиштүү текшерүүнү жүргүзгөн баяндамачы - судья Л.П. Жумабаевдин маалыматын угуп, төмөнкү тыянакка келди.

Судьялар коллегиясы кайрылууну кабыл алуу же кабыл алуудан баш тартуу жөнүндө маселени чечүүдө, кайрылууда коюлган маселелердин конституциялык сот өндүрүшүнө жол берилгендигине жана кайрылуунун «Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту жөнүндө» конституциялык Мыйзамдын талаптарына ылайык келүүсүнө таянат.

«Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту жөнүндө» конституциялык Мыйзамдын 30-беренесинин 3-бөлүгүнүн 5-пунктунун талабына ылайык, эгерде кайрылууда көрсөтүлгөн маселенин конституциялуулугу мурда текшерилсе жана өзүнүн күчүн сактаган акт болсо, судьялар коллегиясы кайрылууну өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартат.

Ал эми кайрылуучунун өтүнүчүндө коюлган маселе Кыргыз Республикасынын Жогорку сотунун Конституциялык палатасынын кароо предмети болуп, анын жыйынтыгы боюнча 2013-жылдын 26-ноябрында Чечим чыгарылган.

Аталган Чечимге ылайык, саясий кызмат орундардын өзгөчөлүгү төмөнкүлөрдө билинет: а) Конституция тарабынан регламенттелген саясий кызмат орундарына дайындоонун (шайлоонун) атайын тартиби; б) көрсөтүлгөн адамдарды кызмат орундарынан бошотуунун жана алардын ыйгарым укуктарын токтотуунун атайын тартиби; в) жоопкерчиликтин өзгөчө – саясий – түрү, ачык айкын мүнөздө болгон жоопкерчилик (кызмат ордунан четтетүү; ишеним көрсөтпөө резолюциясын жарыялоо; отставка; импичмент жол-жобосу). Ушуну менен бирге, жетектөөчү саясий кызмат ордун ээлеген адам, бул статусту белгилүү мөөнөткө өзгөчө жол-жоболордун жардамы менен бүткүл элдик шайланган мамлекеттик-айкын бийликти алып жүрүүчүлөр тарабынан дайындалуунун натыйжасында алат, өз ыйгарым

укуктарынын алкагында мамлекеттик-айкын чечимдерди кабыл алат, саясий артыкчылыктарды жетекчиликке алат жана өз иши үчүн саясий жоопкерчиликти тартат.

Конституцияга жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык саясий кызматын мажбурлоо менен токтотуунун негизги түрү болуп мажбурлоо менен же саясий кызматтан отставкага кетүү болуп саналат – кызмат ордунан бошотууну жүзөгө ашырууда, жогору турган башкаруу ыйгарым укуктуу кызмат адамдары, эреже катары, саясий көз караштарын жетекчиликке алышат. Өз кезегинде, саясий кызмат ордуна келген адам, ал саясий жүйөлөрдөн улам бошотулуудан сакталбагандыгын түшүнүүгө тийиш. Демек, саясий кызмат орундарын ээлеген адамдар, юридикалык негиздемесиз эле бошотулушу мүмкүн. Бул укук Конституция тарабынан белгиленген башкаруу таризинин өзгөчөлүгүнөн келип чыгат. Саясий жоопкерчиликти негиздемеси болуп укук тартибин бузуусу саналбайт. Саясий жоопкерчиликти колдонуу чөйрөсү – саясий ишмердик. Саясий жоопкерчилик саясий максатка ылайык көз караштан гана колдонулат. Ушундан улам, саясий жоопкерчиликти негиздери өтө ар түрдүү: мамлекеттик-айкын функцияларды жүзөгө ашырууда мүчүлүштүктөр саясий көз караштардын туура келишпестиги, жүргүзүлгөн мамлекеттик саясаттын принциптерине ылайык келбеген ишмердик жана анын натыйжасы катары ишенимден чыгуу, адамдын анын бийик элдик статусунан улам жол берилбей турган же моралдын принциптерине ылайык келбеген жүрүмтуруму, саясий көз караштан корректтүү эмес айкын сөз сүйлөө ж.б.у.с.

Ошентип, кайрылуу субъекти өз кайрылуусунда койгон маселе жогоруда аталган Чечимде толук кандуу каралгандыктан, бул кайрылуу өндүрүшкө кабыл алынышы мүмкүн эмес.

Мындан тышкары судьялар коллегиясы арыздануучулардын Кыргыз Республикасынын Президентинин 2017-жылдын 31-январындагы №17 сандуу «Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик жана муниципалдык кызмат орундарынын реестрин бекитүү жөнүндө» жарлыгы менен бекитилген Кыргыз

Республикасынын Мамлекеттик жана муниципалдык кызмат орундарынын реестринин 3-главасынын 2-абзацын Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 24-беренесинин 2-бөлүгүнө, 23-беренесинин 1-бөлүгүнө, 56-беренесинин 2-бөлүгүнө карама-каршы келет деп таануу жөнүндө өтүнүчү Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту жөнүндө» конституциялык Мыйзамдын 27-беренесинин 4-бөлүгүнүн 9-пунктуна дал келбейт деп белгилейт. Аталган ченемге ылайык арыздануучу өз кайрылуусунда ал койгон маселе боюнча жеке позициясын жана Кыргыз Республикасынын Конституциясынын тиешелүү ченемдерине шилтеме жасалган укуктук негиздемесин көрсөтүүгө милдетүү. Бул талап арыздануучунун жүйөлөрү фактологиялык эмес, укуктук мүнөздө болуп, конституциялык орнотмолор менен тутумдук байланышта туруп жана аны менен талашылып жаткан укуктук ченемдин жөнгө салуучулук таасиринин конституциялуулугунда анык күмөндүүлүктү пайда кылышы керек дегенди билдирет.

Ал эми Н. Рузалиевдин жана А. Айткуловдун кайрылуусунда талашылып жаткан ченемдер менен Конституциянын тиешелүү ченеминин арасында тутумдук укуктук байланыш жок экени көрүнөт. Мындай жагдайда талашылып жаткан ченем күмөндүүлүктү жаратпайт.

Жогоруда аталган тыянактын негизинде, «Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту жөнүндө» конституциялык Мыйзамдын 30-беренесинин 3-бөлүгүнүн 1-пунктун, 5-пунктун жетекчиликке алып, Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун судьялар коллегиясы

А Н Ы К Т А Д Ы:

1. Н. Рузалиевдин жана А. Айткуловдун өтүнүчүн өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартылсын.
2. Өтүнүч жана ага тиркелген материалдар арыздануучуларга кайтарылып берилсин.

3. Аныктама тараптар жагынан үч айдын ичинде Конституциялык сотко даттанылышы мүмкүн.

Судьялар коллегиясы:

_____ Л.П. Жумабаев

_____ К.А. Дуйшеев

_____ Ж.А. Шаршеналиев

№ _____